

Mona 17 år

Mona har precis fyllt 17 år. Hon går på särskola, och trivs jättebra. Mona har en intellektuell funktionsnedsättning, och uppskattas att vara på en 10-åringens nivå. Hon har också en lätt hörselskada och kan inte använda sin högra arm. Det hindrar inte Mona från att delta efter bästa förmåga i undervisningen. Hon tycker bäst om bild och form, samt musik. Mona pratar mycket, och ibland är det svårt att förstå henne. Mona kan basalt teckenspråk, och i kombination med pictogram så är det bästa sättet att kommunicera med Mona. Personalen har dock noterat att föräldrarna inte verkar kunna teckenspråk, inte heller verkar de vara nyfikna på hur man använder pictogram. Med stigande ålder har föräldrarna uteblivit från utvecklingssamtal, och hänvisar till att de får den information de behöver från assistenterna och från Mona själv. Mona har rätt till personlig assistans, och det är hennes två äldre bröder och en kvinnlig kusin som är anställda som assistenter. Hon har även kontaktperson, och även det är en släkting. Personalen på skolan har ibland pratat sinsemellan om att Monas syskon och kusinen inte verkar engagerade i hennes utveckling, utan de sitter mest med sina telefoner och hjälper mest till när det är mat- eller toalettdags. Ibland händer det att Mona är trött och hängig och kan knappt hålla sig vaken när hon kommer till skolan. Ibland är hon ledsen och tillbakadragen. Vid enstaka tillfällen har hon varit smutsig och luktat illa. Det är dock inte så ofta att de har varit oroliga, utan har låtit det bero. Mona är för det mesta glad och pratsam, men hon kan växla snabbt i humör och få utbrott när hon drar sig i håret och dunkar huvudet i väggen. Personalen kan konstatera att det är svårt att prata med Mona om hur hon mår, eftersom hennes assistenter alltid är där och snabbt svarar i hennes ställe.

En dag i maj kommer hon till skolan och är jätteglad. Hon skriver ett mansnamn på ett papper som hon ritar hjärtan runt och säger glatt att det är hennes pojkvän. Hon berättar också att hon ska få en fin frisyra, måla naglarna och plocka ögonbrynen, att hon ska få sminka sig och sedan ska hon få flytta hemifrån och vara en vuxen som alla andra vuxna. Hon är jätteglad eftersom hennes föräldrar ska ta med henne på en resa där hon ska få träffa pojkvännen. Personalen ställer en direkt fråga och Mona bekräftar att hon ska gifta sig och åka på bröllopsresa.

Reflektionsfrågor

1. Vad behöver skola och hälsa- och sjukvården göra i detta läge?

Svar: skola och hälsa- och sjukvården behöver göra en orosanmälan enligt SoL 14 kap 1§.

2. Vad är viktigt att beskriva i en sådan orosanmälan?

Svar: både vanvården och att man är orolig för att Mona lever i en hederskontext behöver framgå. Man behöver beskriva vad det är som gör att man bedömer att Mona lever i en hederskontext. Att man är rädd för att hon väldigt snart riskeras att föras utomlands i syfte att giftas bort behöver framgå med tydlighet.

Svar på fråga 1 för socialtjänst: När Socialtjänsten har fått kännedom behöver de göra en bedömning om barnets behov av skydd, och fattar vid behov beslut om omedelbart omhändertagande enligt § 6 LVU, i det akuta skedet. Vidare har socialnämnden möjligheten att fatta beslut om ett tillfälligt utreseförbud enligt 31 a § LVU, samt att överväga om det behövs någon form av umgängesbegränsning samt hemlighållande av vistelseort enligt LVU. Samtliga LVU beslut skickas vidare till förvaltningsrätten för fastställande av de tillfälliga besluten och senare lämnas en ansökan in om stadigvarande beslut (samtliga LVU beslut övervägs regelbundet).

Fallbeskrivning fortsättning

Mona är nu omhändertagen enligt § 6 LVU och är placerad i skyddat boende och belagd med utreseförbud enligt 31 a § LVU.

Frågor

1. Behövs en samordning kring Mona?
2. Om ni anser det – vem borde kalla vilka till ett samordningsmöte?
3. Ska vårdnadshavare kallas till SIP?
4. Vilka bör kallas SIP? Hur kallas de? När kallas de?
5. Om ni anser att det behövs en SIP - vem är bäst lämpad att vara ansvarig för planen?
6. Vad innebär huvudansvaret i denna situation?
7. Ska närstående involveras?

”Facit” till frågorna

Facit innehåller också juridiska svar från Sveriges kommuner och regioners förbundsjurist och följs av praktiska reflektioner från en erfaren socialsekreterare

1. Behövs en samordning kring Mona?

Svar: Ja eftersom det är flera olika myndigheter/organisationer som alla behöver hjälpas åt för att tillgodose Monas behov av stöd/skydd samt grundläggande behov i den nya vardagen.

2. Om ni anser det – vem borde kalla vilka till ett samordningsmöte?

Svar: Rimligtvis Socialtjänst/LSS. Den som får reda på denna information har en anmälningsskyldighet till socialtjänsten eftersom Mona är under 18 år. Det finns inget som stoppar att någon part kallar till gemensamt möte men kan vara bra att stämma av att det sker vid lämplig tidpunkt (se nedan resonemang).

3. Ska vårdnadshavare kallas SIP?

Svar: Det är en svår fråga utifrån att det är Mona och vårdnadshavare som egentligen ska kallas på SIP. En avvägning behöver göras om när det är rätt tidpunkt att kalla till SIP. Om det kallas för snabbt och Mona är där med vårdnadshavare så kan inte frågorna diskuteras eftersom det både kan finnas säkerhetsrisker samt eventuell [förundersökningssekretess](#). Om det kallas till SIP i direkt anslutning till att Mona blivit omhändertagen och placerad i skydd kan Mona delta, vårdnadshavare är en säkerhetsrisk.

Hur blir detta juridiskt? Jurist, Sveriges kommuner och regioner svarar: I och med det omedelbara omhändertagandet så övergår en del av bestämmanderätten från vårdnadshavare till socialnämnden. Socialnämnden anses till exempel ha behörighet att ansöka om insatser enligt LSS för ett omhändertaget barn. Med hänsyn till detta kan inte vårdnadshavares närvaro eller samtycke till en SIP efter LVU anses vara avgörande. Precis som ni skriver så bör de dock fortfarande informeras om vad som sker.

- ✓ **Reflektion utifrån praktisk erfarenhet av arbete inom Socialtjänst:** Socialtjänsten får innan SIP-kallelsen prata med föräldrarna om att ett SIP-möte behöver äga rum för att planera utifrån Monas särskilda behov. Vårdnadshavare har rätt till insyn

kring hennes vård även vid omedelbart omhändertagande. Det kan ske genom att socialsekreterare återrapporterar till vårdnadshavare om konkreta saker som bestämdes utan att de får info om plats, namn på skola osv. Fokus för SIP är att planera så Mona får sina vårdbehov tillgodosedda vilket vårdnadshavare kan få information om utan att det är en säkerhetsrisk.

4. Vilka bör kallas SIP?

- A. Kommande skola (eventuellt tidigare skolan beroende på vilken överföring av information som skolorna haft sinsemellan).

Juridiskt: vilket ansvar har socialtjänsten vid överföring av information i sekretessärenden?

Jurist, Sveriges kommuner och regioner svarar: Om socialtjänsten behöver lämna en del information till exempelvis en ny skola eller liknande så kan de tillämpa 10 kap. 2 § OSL. Bestämmelsen innebär att det är möjligt att bryta sekretessen om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det är inte ovanligt att skolgången är en del av den unges vårdplan och därmed en del av socialnämndens verksamhet.

- ✓ **Reflektion utifrån praktisk erfarenhet av arbete inom Socialtjänst:** Socialtjänst kan fungera som mellanhand vilket ur säkerhetssynpunkt är att föredra eftersom ju färre som vet vart flickan är desto bättre.

B. Socialtjänst

- C. **Handläggare inom LSS** (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade)

Juridiskt: placering eller utförande kommun?

Jurist, Sveriges kommuner och regioner svarar: När ett barn är placerat så har den placerande kommunen ett sammanhållet ansvar för ytterligare insatser enligt både SoL och LSS. Rimligtvis så har den kommun som beviljat insatserna (placerande kommuns LSS) ansvar för att föra informationen vidare till utföraren (mottagande kommuns LSS). Om det bedöms med lämpligt så finns det dock inte något hinder för att även utföraren deltar.

- ✓ **Reflektion utifrån praktisk erfarenhet av arbete inom Socialtjänst:** kalla båda LSS eftersom det är placerande kommun som har biståndsbesluten fattade sedan tidigare som och har information att lämna över för att få bra och

välanpassade insatser i mottagande kommun. Det är inte tillräckligt att bara informera om vilka beslut som finns för att vården ska vara välanpassad för Mona, det behöver även förmedlas vad som varit gångbart tidigare osv för att det så snabbt som möjligt ska bli så bra som möjligt.

D. Barn- och ungdomspsykiatri/habiliteringen

E. Övriga?

- ✓ **Reflektion utifrån praktisk erfarenhet av arbete inom Socialtjänst:** Polis behöver inte kallas. Det ska finnas en samverkan mellan samtliga parter och polisen men SIP är en vårdplanering och polisen har ett annat fokus i om att de utreder brott. Eventuellt kan den lokala brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (BOPS) delta utifrån utredning av skyddsbehov, inte utifrån brottsutredning.

Hur kallas aktörerna? När kallas de?

Bästa sättet är att kalla genom att försöka ta reda på tider som fungerar för de flesta jämfört med att bara skicka ut en skriftlig kallelse. Är det kort om tid se till att det inte bara går i väg en skriftlig kallelse med posten utan att det även skickas ett mejl eller liknande med just tiden så att den bokas in i kalendern, personuppgifterna kan komma i kallelsen. Har du förhört dig om tider innan så brukar alla professionella veta vem det handlar om.

Vid speciella ärenden där det är mer komplicerat är det bra om det innan har gjorts ett arbete med vilka frågor som behöver besvaras på mötet samt att särskilt påtala detta för deltagarna så att de har mandat från sin organisation i frågorna.

5. Om ni anser att det behövs en SIP - vem är bäst lämpad att vara ansvarig för planen?

Svar: Socialtjänsten eftersom de har ett övergripande ansvar för vården.

6. Vad innebär huvudansvaret i denna situation?

Svar: Följa upp så att Mona får det hon har rätt till/behov av från samtliga parter. Redan nu alternativt framöver kalla till nytt möte framöver.

7. Ska närstående involveras?

Svar: Närstående kan utgöra en säkerhetsrisk, så de bör vara så lite involverade som möjligt. Det är alltid svårt att inte försäga sig om ett

namn på en skola, att dialekt inte avslöjar vart i landet hon befinner sig med mera.

Vilket är det juridiska stödet för detta?

Jurist, Sveriges kommuner och regioner svarar: Socialnämndens bestämmanderätt har sin grund i 11 § LVU där det anges att socialnämnden bestämmer hur vården ska ordnas och även kan besluta om den unges personliga förhållanden om det behövs för att genomföra vården. Med hänsyn till detta så kan en SIP hållas utan vårdnadshavarens medverkan om det är olämpligt att hen deltar.

- ✓ **Reflektion utifrån praktisk erfarenhet av arbete inom Socialtjänst:** Socialtjänsten har mandat att ordna möten, ansöka om insatser och delta i diskussioner så att de blir välanpassade samt informera vårdnadshavare på det sätt som är möjligt utan att det utgör en säkerhetsrisk.